

Ulica 3 Maja

Ulica 3 Maja w 2010 r.

Ulica 3 Maja w 2017 r. fot. Bogdan Szczupaj, Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa

Ulica 3 Maja w 2017 r. fot. Bogdan Szczupaj, Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa

Ulica 3 Maja w 2017 r. fot. Bogdan Szczupaj, Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa

Ulica 3 Maja w 2018 r. fot. Bogdan Szczupaj, Galeria Fotografii Miasta Rzeszowa

Ulica 3 Maja w 2018 r. fot. Tadeusz Poźniak

Ulica 3 Maja w 2020 r.

Ulica 3 Maja (dawna Paniaga) jest jedną z najstarszych i ładniejszych ulic śródmieścia. Stanowi reprezentacyjny deptak naszego miasta, miejsce rodzinnych i przyjacielskich spotkań.

Ten najstarszy trakt miejski powstał tuż po nadaniu Rzeszowowi praw miejskich (w roku 1354). Łączył siedzibę ówczesnych właścicieli miasta (tereny później wzniesionego Zamku Lubomirskich) z kościołem Farnym oraz klasztorem Ojców Bernardynów. Rozpoczyna się od placu Farnego i skrzyżowania z ulicą Kościuszki, a kończy przy rozgałęzieniu, od którego biorą początek Aleja

Lubomirskich i ulica Zamkowa. Obecna nazwa ulicy została jej nadana w 1891 r. z okazji obchodów setnej rocznicy Konstytucji 3 Maja. Początkowo była to ulica Zamkowa, potem Pijarska, następnie Pańska, w rzeszowskiej gwarze zwano ją Paniagą.

Ulica ukształtowała się przypuszczalnie w XVII w., a powstała zapewne z wykorzystaniem wcześniejszego traktu komunikacyjnego. Do wieku XVII miała charakter drogi gruntowej, utwardzanej faszyną. Od końca XVII do końca XIX wieku drogę utwardzano solidnymi belkami drewna jodłowego, ułożonych naprzemiennie wzdłuż i wszerz - w niektórych miejscach nawet na ośmiu poziomach.

Na przełomie XIX i XX wieku, decyzją burmistrza Stanisława Jabłońskiego, ulica 3 Maja została wybrukowana granitową „kostką galicyjską”.

Współczesna zabudowa ulicy jest zwarta, tworzą ją domy i kamienice mieszczańskie, powstałe głównie w XIX i w początkach XX w., niektóre na reliktach XVIII-wiecznych domów, a także reprezentacyjne gmachy użyteczności publicznej. Wyjątek stanowią dwa budynki mieszkalne nr 12a i 14 wzniesione już po wojnie, w miejscu budynków spalonych przez Niemców w 1944 r. oraz także powojenny budynek kina "Zorza".

W okresie autonomicznym i międzywojennym ulica ta była miejscem kontaktów towarzyskich, gdyż znajdowało się przy niej wiele lokali, np. cukiernia Jana Lewickiego, dom handlowy Jaśkiewiczów, sklepy Kazimierza i Stanisława Urbana. Przy głównej ulicy Rzeszowa mieszkało wielu zajmujących wysoką pozycję towarzyską obywateli, jak np. Jan Towarnicki, Roderyk Als, Gwido Kamiński.

W latach powojennych Paniaga była kilkakrotnie modernizowana. Metamorfozę przechodziła nawierzchnia ulicy, jak i elewacje domów w części znacznie przekształcone w latach 1950-1960. Gruntownie przekształcono secesyjny gmach dawnej Miejskiej Kasy Oszczędności, pochodzący z końca XIX w. W jego miejscu powstał w latach 1960-1961 właściwie nowy budynek Domu Handlowego "Delikatesy", który wtedy wyróżniał się prostą przeszkloną elewacją, a później szpecił ulicę. Przebudowano go ponownie w latach 2001-2002. Obecne centrum handlowe "Galeria Paniaga" błyszczy piękną, nowoczesną elewacją, mającą w sobie coś z dawnego stylu kasy. W jego wnętrzach mieści się szereg luksusowych sklepów.

W zabudowie wschodniej strony ulicy za budynkiem "Galerii Paniaga", spory fragment ulicy zajmuje fronton zespołu dawnego konwentu Pijarów, a dalej dwa gmachy bankowe. Przed budynkiem dawnego kolegium, obecnie I LO, stoi pomnik Stanisława Konarskiego, odsłonięty w 1989 r., autorstwa Kazimierza Mierczyńskiego. Zabudowę zachodniej strony ulicy, od strony placu Farnego, otwiera narożna kamienica nr 2 zbudowana około 1840 r., w której kiedyś mieściła się drukarnia i pierwsza w Rzeszowie księgarnia Andrzeja Pelara. Dalej, za odgałęzieniem ulicy Jagiellońskiej, stoją dwie okazale secesyjne kamienice. Pierwsza, narożna, została zbudowana w 1912 r. według projektu rzeszowskiego architekta Piotra Emilewicza. Druga, pochodząca z przełomu XIX i XX w., została nieco później gruntownie przebudowana i nadbudowana także przez wspomnianego architekta. Przy końcu ulicy stoją jeszcze dwa interesujące budynki z czasów galicyjskich. Kamienica nr 30, wzniesiona w 1913 r. oraz kamienica nr 32 z 1910 r. Ta ostatnia, stojąca już w narożu z ulicą Zamkową, wyróżnia się efektowną, secesyjną elewacją. Zbudował ją dla własnych potrzeb rzeszowski architekt Tadeusz Mateusz Tekielski.

Dzieje ulicy 3 Maja zostały udokumentowane pracami archeologicznymi. Dla przechodniów udokumentowano je za pomocą przeszklonej prezentacji - „świadka historii”, gdzie można zobaczyć poszczególne etapy rozwoju tego traktu.

Ostatnia przebudowa trwała osiem miesięcy i zakończyła się w lipcu 2017 r. Wykonane prace

polegały na przebudowie ulicy, wykonaniu nawierzchni jezdni i chodników z płyt granitowych, przebudowie i remoncie infrastruktury podziemnej, wykonaniu oświetlenia ulicznego, wyeksponowaniu wspomnianego „świadka historii”, montażu elementów małej architektury i urządzeniu zieleni, w tym nasadzeniu drzew, co nawiązuje do przedwojennego wystroju ulicy oraz odpowiednim ich podświetleniu oraz na przebudowie placu przed budynkiem Narodowego Banku Polskiego.